

Alzines, pins i ginesta o la reconstrucció

SIMONA ŠKRABEC

L'agost del 1949 Rodoreda escrivia sobre Barcelona: "I ara quasi es pot dir que si hi classifiqueu la

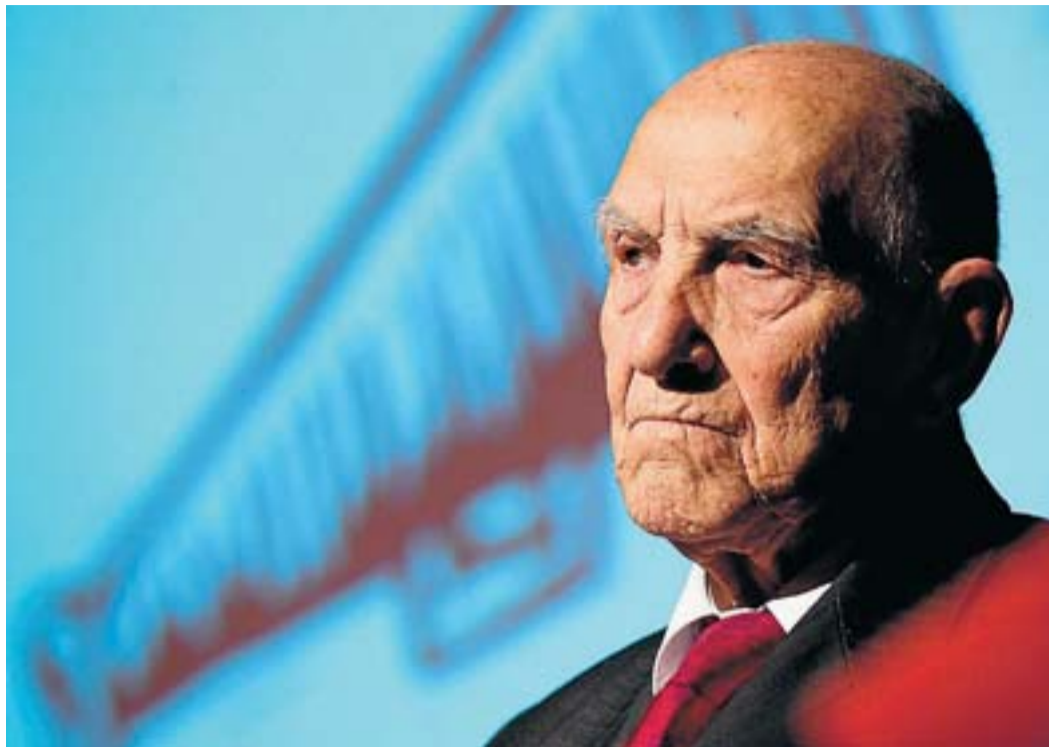
gent segons llur pes –gent decent, fins a 58 quilograms; bandarres, de 58 en amunt– no us equivocareu pas de gaire. Afortunadament, encara hi ha alzines, pins i ginesta, i és molt possible que, a partir d'aquests elements, es pugui reconstruir tot".

Emili Vigo, tal com ens el presenta Francesc Montero a *Quatre sagetes roges*, il·lumina el seu temps amb un testimoni apassionat i fràgil alhora. Un jove combatent i arraumat inhala vida a les estàtues. Companys aquí no és el rostre conegut a través de fotografies o dels estudis que desgranen les conseqüències de les seves proclames, sinó la fe d'algú que ha vist la seva aura. Els articles de denúncia estan impregnats d'un sentit de justícia encara adolescent. Vigo retrata Cambó com un mercader i atribueix a la Lliga la capacitat de "grans raspallades i enormes genuflexions". I també constata que el règim de Franco cultiva l'analfabetisme com el seu "aliat predilecte". Amb el retorn a Catalunya el 1950, en un país on "l'egoisme ha fet grans progressos", Vigo sospesa el més petit indici d'esperança. Les cartes a Pi i Sunyer, a Tarradellas, a l'estimat Pau Casals adquireixen la funció que Rodoreda confia als servents de la torre de Sant Gervasi per poder fer el retrat de tot un país. Tan sols la mirada d'un personatge secundari permet copsar la força de la resistència.

Vigo va morir als 36 anys de tuberculosi i n'havia passat onze exiliat a França. Havia florit en l'esplendor d'una primavera i es va apagar literalment per falta d'aire. "Respirant a cada instant del sac d'oxigen que tenia a la vora" fa pensar en el sanatori de Blai Bonet i en els ratolins xiscladors que descriu Kafka quan ell tampoc ja no pot parlar a causa de la gola desfeta per la malaltia. Hauríem perdut totes aquestes veus si algú no ho hagués recollit i publicat. Publicar-los és l'única manera de reconstruir el país amb persones que hi han viscut i fer que d'aquell passat en vulguem recordar alguna cosa més que la ginesta que floreix cada any. ♦♦

QUATRE SAGETES ROGES
EMILIVIGO
ACURADE
FRANCESC MONTERO
ACONTRAVENT
220 PÀG./20 €

PERE TORDERA

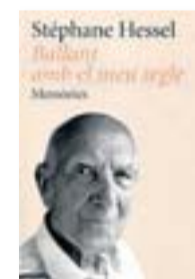
Abans que arribés la indignació

MARTA PESSARRO-DONA

La primera pregunta que escometrà qualsevol lector d'aquesta obra memorialista, originalment publicada el 1997, és la de si estaria a l'abast en versió catalana en cas que l'autor no ho fos també d'un dels èxits més rutilants i d'abast extraliterari dels darrers temps. Naturalment, ens referim a *Indigneu-vos!* I la seqüela *Comprometeu-vos!* El curiós del cas, però, és que la vida de l'autor Stéphane Hessel (Berlín, 1917) donaria per més d'un volum memorialista. És la vida d'un francès d'adopció nascut a Berlín quan encara no ha acabat la Gran Guerra, la mare de tots els pecats del segle XX, segons Doris Lessing. Crescut en una França de film de la Nouvelle Vague, literalment, pels amors de la seva mare amb el millor amic del seu pare, amors que van

inspirar el gran François Truffaut per al seu memorable film *Jules i Jim*, digne avui de totes les filmoteques que hi hagi al món occidental. Si hi afegim que després d'Auschwitz ja no és possible la poesia lírica (Paul Celan) i pensem que l'autor va ser estadant de darrera hora no sols d'un camp de concentració, ans de dos, Buchenwald i Dora, ja comprendrem que la dansa, en ocasions, per a l'autor, va ser més aviat macabra. En definitiva, segons ens explica, se'n va salvar canviant de nom, adoptant el d'un estadant ja mort i escapant-se del vagó on l'intentaven traslladar quan l'exèrcit aliat era a prop i París s'havia reconquerit. Incidents certament terribles en els quals no hi va ajudar gens, segons sembla, el fet que el seu pare fos jueu.

Això no obstant, el llibre és en certa manera decebedor. Alumne de la London School of Economics

BALLANT AMB EL MEU SEGLE
STÉPHANE HESSEL
TRADUCCIÓ DE PAU JOAN HERNÁNDEZ
DESTINO
426 PÀG./18 €

El diable més erudit

JAUME CLARET

La recuperació de títols i autors oblidats, ja sigui per estratègia comercial o per tàctica econòmica, comporta de tant en tant sorpreses agradables com el rescat de Giovanni Papini (Florència, 1881-1956). Aquest polemista –i polèmic– escriptor italià havia obtingut un cert ressò a mitjans del segle passat a casa nostra amb *Gog* i, sobretot, amb la seva autobiografia *Un hombre acabado*. Però el seu estret vincle amb el catolicisme militant i la complexitat referencial dels seus textos l'havien fet desaparèixer de l'imaginari literari europeu.

El diablo constitueix un intent de tractat de diabolgia, ben allu-

nyat de les demonologies més novel·lesques encara avui presents en la literatura i el cinema juvenils. Papini es planteja resoldre la veritat respecte de les causes de la rebel·lió de Llucifer, de les relacions entre aquest i Déu, i de si els humans estan cridats a fer de pont entre tots dos. Però no tot són referències bíbliques i discussions teològiques. En el text trobem disquisicions sobre la Guerra Freda, sobre el caràcter diabòlic de Kafka o sobre la complaença de la cultura francesa cap al mal.

Llucifer és abordat des d'una perspectiva absoluta i ortodoxament catòlica, ja que cal conèixer l'altre. Però no es tracta de cap tractat doctrinal avorrit... Al contrari, som davant d'un exercici d'erudició recreativa, en què l'autor posa el

EL DIABLO
GIOVANNI PAPINI
TRADUCCIÓ DE VICENTE FATONE
BACKLIST
352 PÀG./20 €

(LSC), en una estada britànica, i també de l'École Normale Supérieure (ENS) de París, membre de la Resistència durant els *années noires*, que el menen a Buchenwald, l'autor inverteix la primera part del llibre a escriure un relat memorialístic gairebé anglosaxó, mentre que les tres quartes parts restants semblen més un currículum allargat de gran funcionari, que és el que ha estat, ja que va acabar d'ambaixador francès a Bèlgica. Gairebé no hi ha opinions, per més que la solapa del llibre reproduceixi la frase: "Les nostres societats van cap a una nova alba o cap a un crepuscle definitiu?"

Mentrestant, l'autor insisteix en el seu gust per la literatura, més concretament per la poesia, en les tres llengües en les quals es mou perfectament: alemanya, anglesa i francesa. Una capacitat que no traspasa a la seva prosa que, imaginem, el traductor a la nostra llengua fins i tot ha millorat. D'altra banda, el fet de ser una de les darreres persones que a Marsella es va trobar amb Walter Benjamin abans del seu funest pas dels Pirineus per acabar a la fossa comuna de Portbou, li provoca una frase de difícil digestió: "El seu descoratjament m'irritava més que no em feia llàstima" (!) En canvi, adopta un altre to al capítol, certament interessant, dedicat al gran polític que va ser Pierre Mendès France, sense gaire valoració, però, del seu paper. O, també, dos capítols, no un, dedicats a Michel Rocard, d'interès més dubtós, si no és que l'interès sobre el socialisme europeu, i concretament el francès, predomini en els eventuals lectors.

Dissortadament, una conclusió poc alambinada ens podria dur a pensar que ser exalumne de la LSC i de l'ENS tan sols serveix per ser un gran funcionari internacional, que quan coincideix als Estats Units amb Alexis Léger, pràcticament ni s'atura a considerar el que el seu *alter ego* literari, Saint-John Perse, ens ha llegat. La seva llarga carrera diplomàtica, que ens trasllada des d'Algèria a Burundi, passant per la Indoxina francesa, deixa un regust per saber més, per valorar o, si més no, opinar més. D'aquí una certa decepció lectora a partir d'un material certament riquíssim. ♦♦

seu saber al servei d'un relat sorprenent per contingut i forma. Salvant les distàncies, l'obra recorda la *Historia de los heterodoxos españoles*, en què Marcelino Menéndez Pelayo aplegava tots els autors considerats perniciosos, però que pot ser entesa alhora com un valuós recull dels personatges més interessants de les lletres hispàniques.

El gust per les paradoxes, els girs inesperats i les referències xocants fan de Papini una versió a mig camí de Jorge Luis Borges i Italo Calvino. Com qualificar, si no, frases com: "Només a Déu, precisament perquè és Déu, li és permès ser ateu"? A més, i sense revelar cap secret, el llibre acaba bé. A l'autor li resultaria inconcebible trobar algú a l'infern o al purgatori. Tots acaben (acabarem) al paradís. ♦♦